

Özgün Araştırma /Original Article

Bir Tıp Fakültesinde Eğitimin ve Bilimsel Araştırmaların 27 Yıllık İzlemi: Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi

A 27 Year Follow-up of Education and Scientific Research in a Medical Faculty: Marmara University School of Medicine

Dilek GOGAS YAVUZ¹, Safiye ÇAVDAR², Mithat ERENUS³

¹Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Endokrinoloji ve Metabolizma, B.D İstanbul, Türkiye ²Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Anatomi, ABD İstanbul, Türkiye ³Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kadın ve Doğum Hastalıkları, ABD İstanbul, Türkiye

ÖZET

Amaç: Ülkemizde tıp eğitimi ve tıbbi araştırmaların büyük bölümü tıp fakültelerince yürütülmektedir. 2010 yılı itibarı ile Türkiye’de tıp eğitimi veren 75 tıp fakültesi bulunmaktadır. Türkiye’nin yirminci tıp fakültesi olarak kurulan Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi (MÜTF), İngilizce eğitim yapan ilk fakültelerinden biri olması nedeni ile klasik tıp fakültelerinden farklı bir modeli temsil etmektedir. Bu çalışmanın amacı fakültenin kuruluşundan günümüze kadar olan 27 yıllık sürede tıp eğitimi, tıpta uzmanlık eğitimi ve bilimsel araştırma ile ilgili verilerini değerlendirerek adı geçen tıp fakültesinin ülkemiz tıp eğitimi ve bilimine katkısını ortaya koyarak tıp eğitiminin geleceğine ışık tutmaktır.

Yöntem: Bu çalışmada mezuniyet öncesi ve sonrası eğitim verileri, öğretim üyeleri ve bilimsel yayın ile ilgili veriler fakülte arşivi, ulusal yayın dizinleri, uluslararası yayın dizinleri, atif dizinleri ve Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) tez arşivi taranarak elde edilmiş ülkemiz genelindeki veriler ile kıyaslanmıştır.

Sonuçlar: MÜTF’ de 2010 yılı itibarı ile öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı “3.5” yayın sayısı ise “0.85” olarak hesaplanmıştır. MÜTF kaynaklı yayınlar Marmara Üniversitesi toplam yayınlarının %64.7’sini, uzmanlık tezleri ise MÜTF kaynaklı yayınların % 10,7’sini oluşturmaktadır. Yayınların % 51’ i etki değeri <1,9 olan dergilerde yer almaktadır.

Yorum: MÜTF’nin, eğitim ve bilimsel araştırma parametreleri ülke verileri ile paralel bir seyir izlemektedir. Özgün yayın sayısı artmasına rağmen, bu özgün çalışmaların, etki değeri yüksek dergilerdeki yayın sayılarında, paralel artış izlenmemektedir. Özgün yayın sayıları ve etki değeri yüksek dergilerde yayınların artması için tedbir ve teşvikler gerekli görünmektedir.

Anahtar Kelimeler: Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp eğitimi, Mezuniyet öncesi eğitim, Mezuniyet sonrası eğitim, Tıbbi araştırma

ABSTRACT

Aim: Medical education and an important part of clinical research is carried out by medical faculties in Turkey. By 2010, 75 medical faculties are available in Turkey. Marmara University School of Medicine (MUTF) established as the twentieth medical faculty of Turkey represents a different model from conventional medical faculties because it was one of the first Turkish medical faculties providing education in English. The aim of this study is to shed light on the future of medical education by investigating the contribution of MUTF to the medical education and science of our country, evaluating the data on specialty education and scientific research during the 27 years from the establishment of the MUTF until today.

Method: In this study, data on pre and postgraduate education, lecturers and scientific publications were obtained by screening the archive of the faculty, national publication index, international publication indexes, citation indexes and thesis archives of higher education institutions and compared them to the other data from our country.

Results: For each lecturer, the number of students was calculated as “3.5” and the number of the publications was calculated as “0.85”. The publications from the MUTF constitute 64.7% of the total publications of Marmara University and specialty theses constitute 10.7% of MUTF originated publications. 51% of the publications were in the journals with impact factor < 1.9.

Conclusion: Education and scientific research parameters of MUTF are parallel to the data of the country. Although there is an increase in the number of original articles, the number of original articles published in journals with high impact factor, is not increasing accordingly. Local and national measures and encouragements seem necessary for increasing the number of original publications and publications in journals with high impact factors.

Keywords: Marmara University School of Medicine, Medical education, Postgraduate medical education, Undergraduate medical education, Biomedical research

Başvuru tarihi / Submitted: 12.10.2010 **Kabul tarihi / Accepted:** 17.12.2010

İletişim Bilgileri: Dr. Dilek Gogas Yavuz, Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Endokrinoloji ve Metabolizma, İstanbul, Türkiye. e-mail: dilekgogas@marmara.edu.tr

GİRİŞ

Ülkemizde 2007 yılı itibarı ile 66 , 2009 yılında ise Yükseköğretim Programları ve Kontejanları Kılavuzunda mevcut 75 tıp fakültesi izlenmektedir^{1,2}. Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi (MÜTF) 1983 yılında Türkiyede 20. tıp fakültesi olarak kurulmuştur. MÜTF İstanbul'da üçüncü, İstanbul Anadolu yakasında ilk tıp fakültesidir. Kuruluşundan bu yana İngilizce tıp eğitimi vermekte olup, İstanbul'da İngilizce eğitim veren ilk tıp fakültesi olduğu gibi, ülkemizde tıp eğitimine İngilizce başlayan ilk tıp fakültesidir. 2009 Yükseköğretim Programları ve Kontejanları Kılavuzuna göre eğitim dili İngilizce olan tıp fakültelerinin sayısı toplam 7'dir². Bunlardan altısı devlet üniversitesi (Ankara, Hacettepe, İstanbul Cerrahpaşa , İstanbul Marmara, Erzurum Atatürk, Malatya İnönü ve Ankara Gazi Üniversiteleri) biri ise vakıf üniversitesidir (Acıbadem Üniversitesi Tıp Fakültesi).

Yirmiyedi yıllık bir geçmişe sahip olan MÜTF, İngilizce eğitim yapan ilk fakültelerinden biri olması ve karma eğitim /entegre müfredat sistemi ile eğitim vermesi nedeni ile klasik tıp fakültelerinden farklı bir modeli temsil etmektedir. Bu çalışmanın amacı, MÜTF'nin kuruluşundan günümüze kadar olan sürede tıp eğitimi, tıpta uzmanlık eğitimi ve bilimsel araştırma ile ilgili verilerini değerlendirerek ülkemiz tıp eğitimi ve bilimine katkısını ortaya koymak ve tıp eğitimi ve bilimsel araştırma geleceğine ışık tutmaktır.

YÖNTEM

Mezuniyet öncesi eğitim açısından değerlendirilen parametreler: yıllık mezun edilen pratisyen hekim sayısı, yabancı uyruklu öğrenci sayıları öğrenci işleri bürosu arşivinden derlendi. Mezun olan pratisyen hekimlerin Tıpta Uzmanlık Sınavı (TUS) sonuçları Öğrenci İşleri Bürosu ve Yükseköğretim Kurulu Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) web sitesi (www.ösym.gov.tr) dokümanlarından elde edildi.

Tıpta uzmanlık ve yan dal uzmanlık eğitimi alıp mezun edilen uzman hekim sayısı Personel İşleri Bürosu'nun kayıtlarından derlendi. Tıpta uzmanlık sınavı ÖSYM sonuç belgelerinden MÜTF'nin kaçınıcı sırada tercih edildiği saptandı.

1983-2009 aralık tarihleri arasında mezun edilen her tıpta uzmanlık ve yandal uzmanlık öğrencilerinin tezleri Yükseköğretim Kurulu ulusal tez merkezi internet sitesinden (<http://tez2.yok.gov.tr/>) öğrenci ismi, tez konusu ve danışman isimleri anahtar kelimeleri kullanılarak yıllara göre tarandı. MÜTF kaynaklı tezlerin uluslararası yayın olanlarını belirlemek için PubMed, Science Citation Index (SCI) Expanded ve Social Sciences Citation Index alanlarında aynı anahtar kelimeler kullanılarak bütün dokümanlar bazında tarama yapıldı.. Ulusal yayınların belirlenmesi amacıyla ULAKBİM Tıp Veri Tabanı Türk Tıp Dizini (www.ulakbim.gov.tr), Ulusal Sağlık Bilimleri Süreli Yayınlar (TurkMedline) veri tabanı

(http://medline.pleksus.com.tr/ulusal_atif_indeksi) "marmara üniversitesi" anahtar kelimesi ile tarandı. Tıp fakültesi kaynaklı tez konu başlıkları ile eşleşen yayınlar tespit edildi. Tez kaynaklı özgün makaleler istatistik değerlendirmede kullanıldı. Her yıl için yapılan tezler ile uluslararası ve ulusal yayın olarak basılmış tezlerin oranı hesaplandı.

MÜTF uluslararası bilimsel yayınları ULAKBİM internet sayfasında yer alan SCI Expanded, Social Sciences Citation Index ve PubMed alanlarında " marmara univ, univ marmara " anahtar kelimeleri kullanılarak 1983-2009 yılları arasında her yıl için tarandı. Yayınlar özgün makale (orijinal article), derleme (review), kongre özeti (meeting abstract) kategorilerinde sınıflandırıldı, bölümler ve anabilim dalları için sayılar belirlendi. 1983-2009 yılları arasında her yıl için öğretim üyesi başına düşen yayın sayısı, özgün makale sayıları üzerinden hesaplandı. Basılmış özgün makale sayıları dergilerin etki değerine göre sınıflandırıldı. Etki değerleri >5, 4.9-3, 2.9-1.9, < 1.9 olarak kategorize edilerek, kategoriler göre yayın sayısı hesaplandı.

Öğretim üyesi, öğretim görevlisi, uzman kadrolarına görev yapanların sayı ve dağılımları yıllık olarak Personel İşleri Bürosu arşivlerinden elde edildi.

BULGULAR

Mezuniyet öncesi eğitim: MÜTF ilk mezunlarını 1989 yılında vermiş olup, 1989-2010 yılları arasında toplam 2263 hekim yetiştirmiştir. Mezun edilen hekimlerin % 4.1'i yabancı uyrukludur.

Eğitim dili İngilizce olup, hasta başı pratikleri hariç dersler İngilizce olarak verilmektedir. Fakültede 2001 yılından itibaren ilk üç sınıfta karma eğitim/entegre müfredat sistemi uygulanmaktadır. Karma eğitim sistemi anfi dersleri, pratik eğitim, klinik uygulamaya giriş ve konu bazında öğrencilerin aktif olarak katılımı ile gerçekleşen modül olarak isimlendirilen interaktif seanslardan oluşmaktadır. Eğitimin % 70.2'sini anfi dersleri, %10.4'ünü pratik eğitim, % 14.4'ünü klinik uygulamaya giriş, % 4.8'ini ise modüller oluşturmaktadır. 1989- 2009 yılları arasında tüm sınıflar göz önüne alındığında öğrenci başarı durumu %70–91 arasında değişmektedir.

MÜTF'den 1989-2009 yılları arasında mezun hekimlerin tıpta uzmanlık sınavı başarı oranları minimum %16.4 ve maksimum %44.1 olarak izlenmektedir. 1989-2009 yılları arasında ortalama Tıpta uzmanlık sınavı (TUS) başarısı (sınavda bir programa yerleşim hakkı kazanmış olanlar) Nisan ayı için % 33.8±7.2, Eylül ayı için % 32.2±8.5 olarak hesaplanmıştır. Yıllara göre TUS başarı oranları Şekil-1 de gösterilmiştir.

MÜTF, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme sınavında 1987 – 2005 yılları arasında 3-5. sırada tercih edilmişken, 2005-2008 yılları arasında tercih sıralamasında 7-8. sırada yer almıştır.

2010 Kasım tarihi itibarıyla MÜTF'de toplam 259 öğretim üyesi (profesör, doçent,

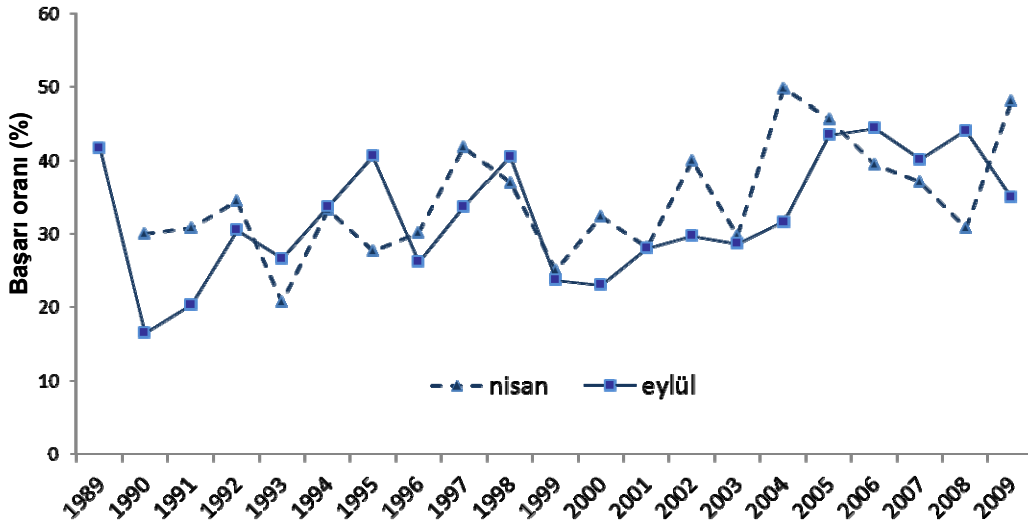
yardımcı doçent) ve öğretim elemanı bulunmaktadır. Öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı 3.5 tir. Yanlızca öğretim üyeleri (prof,doç yard doç) değerlendirmeye alındığında bu oran 4.1 olarak hesaplanmıştır.

Mezuniyet sonrası eğitim uzmanlıkve yan dal uzmanlık öğrencileri de göz önüne alındığında öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı 4.6 ya ulaşmaktadır. Yanlızca öğretim üyeleri üzerinden hesaplandığında oran 5.3 olarak bulunmuştur. Öğretim üyeleri, Tıp Fakültesi dışında Diş Hekimliği Fakültesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sağlık Meslek Yüksek Okulu, Hemşirelik Yüksek Okulu, Hukuk Fakültesi ve Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nde yüksek lisans ve doktora dersleri vermektedirler.

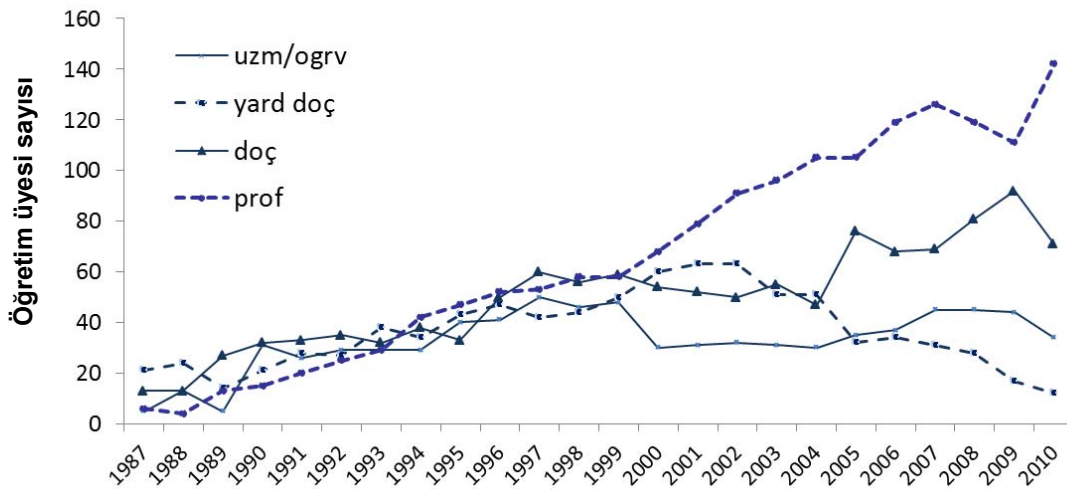
1983'te 40 öğretim üyesi ile kurulan MÜTF öğretim üye sayısı , 2010 Kasım itibarı ile 225'tir. 1996' ya kadar öğretim üyesi (profesör, doçent,

yardımcı doçent) sayı artışı paralel olarak seyrederken, son 10 yılda profesör ve doçent, öğretim görevlisi/uzman sayılarında artış devam etmiş ancak yardımcı doçent sayıları giderek azalmıştır (Şekil 2). Profesör, doçent ve yardımcı doçent oranları 2000 yılında sıra ile %37, %30, %32 iken 2010 sonunda sırası ile %60, %31, %9'dur.

Tam zamanlı öğretim üyesi oranı 2008 Aralık ayı itibarı ile %32 , 2010 Ocak ayı itibarı ile %20' dir. Türkiye'deki bazı tıp fakültelerinde tam zamanlı profesör oranları ile karşılaştırıldığında MÜTF'de tam zamanlı profesör oranlarının diğer tıp fakültelerinden düşük olduğu izlenmektedir¹. Tam zamanlı öğretim üyesi oranları Hacettepe, Dokuz Eylül, İstanbul, Osmangazi Üniversiteleri Tıp Fakülteleri'nde sırası ile % 76.9, % 75.6, %56.5, % 83 olarak rapor edilmiştir¹.

Şekil 1: Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun olan hekimlerin tıpta uzmanlık sınavı başarı oranları. Başarı oranları sınava giren ve eğitim programına yerleşenlerin yüzde oranı olarak belirtilmiştir.

Şekil 2: Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi ile öğretim üyesi, öğretim görevlisi/uzman sayılarının yıllık izlemi. Kasım 2010 itibarı ile

Mezuniyet sonrası eğitim

MÜTF tıpta uzmanlıkta ilk mezunlarını 1989 yılında vermiştir. MÜTF tıpta uzmanlık eğitimine kabul edilen hekimlerin tercihleri anabilim dalları arasında farklılık göstermektedir. ÖSYM web arşivi verilerine göre (www.osym.gov.tr/arsiv/tus) MÜTF'nin tıpta uzmanlık sınavı taban puanlarında son 5 yılda belirgin değişiklik izlenmemektedir.

MÜTF bünyesinde tıpta uzmanlık ve yandal uzmanlık eğitimini standardize etmek amacı ile anabilim dalları ve bilim dalları tarafından hazırlanan çekirdek eğitim programları 2008 yılı içinde tamamlanmış, tıpta uzmanlık eğitim takibinde elektronik karne uygulaması 2009 Ocak ayı itibarı ile başlamıştır.

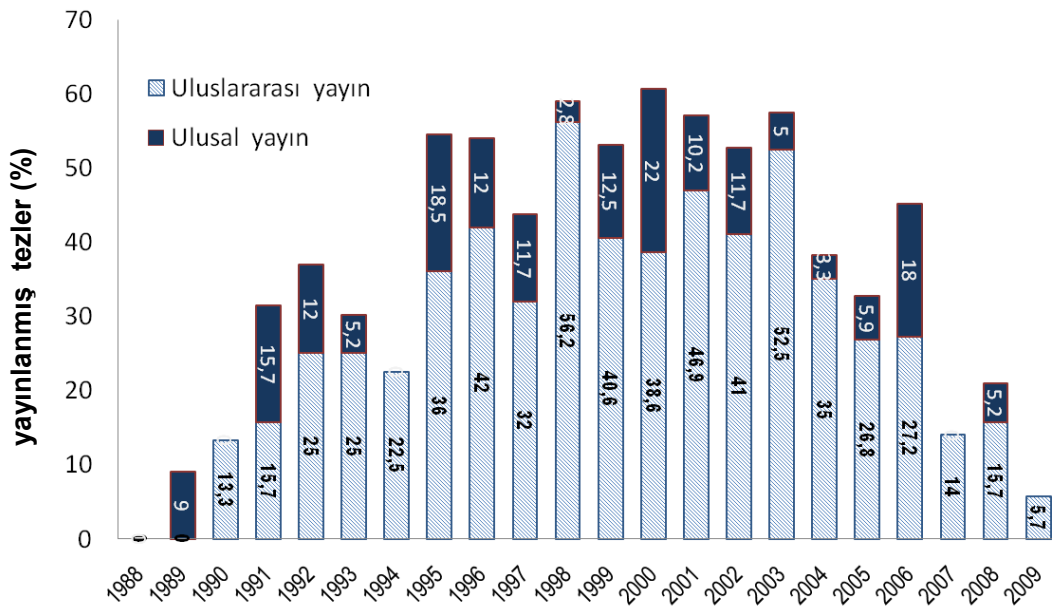
Tezden kaynaklanan yayın oranları yıllara göre farklılık göstermektedir. (Şekil-3) 1988-2008 tarihleri arasında yapılan MÜTF tıpta uzmanlık ve yan dal uzmanlık tezlerinin % 33.2'si SCI yer alan uluslararası dergilerde yayınlanmıştır. MÜTF kaynaklı tezlerin ulusal yayın oranı %9.1 olarak tespit edilmiştir. Aralık 2009 itibarı ile tez kaynaklı yayınlar

1983-2008 tarihleri arasında MÜTF kaynaklı yayınların % 10.7'sini oluşturmaktadır. En fazla 1998- 2003 yılları arasında yapılan tezlerin yayına dönüşmüş olduğu izlenmiştir. (Şekil-3)

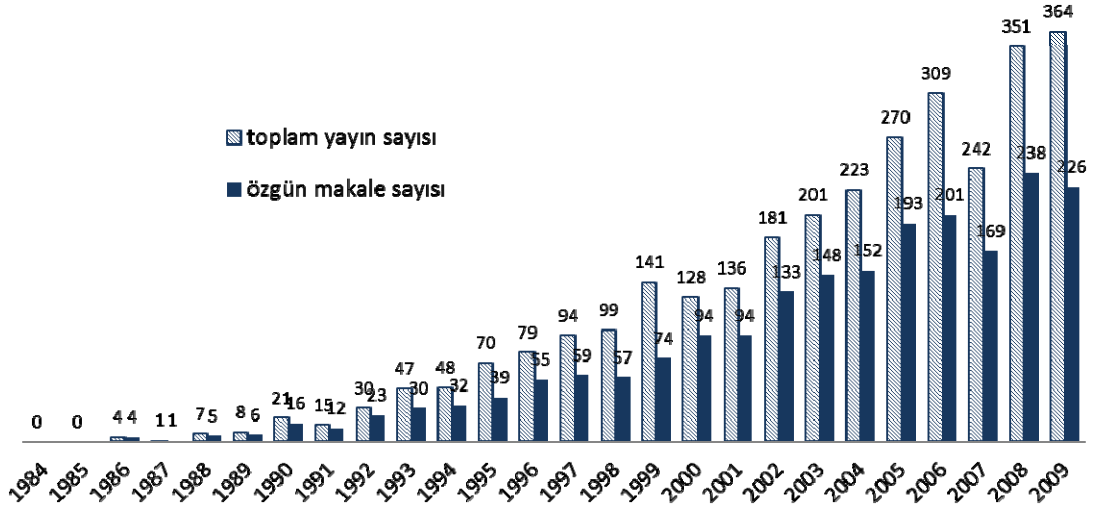
Bilimsel araştırma

MÜTF adresli ilk makale, özgün makale kategorisinde SCI Expanded kapsamında 1983 yılında yayınlanmıştır. 1983-2009 yıl aralığında SCI Expanded ve Social Sciences Citation Index'te yer alan dergilerde yayınlanmış toplam yayın sayısı (derleme, özgün makale, kısa makale, proceedings makale) 3069, özgün makale sayısı 2061'dir . MÜTF'nin toplam yayın ve orijinal makale sayıları yıllar içinde artarak devam etmiştir (Şekil-4). MÜTF'nin kuruluşundan itibaren toplam yayınlarının %51'i 2004-2008 yılları arasında yapılmıştır.

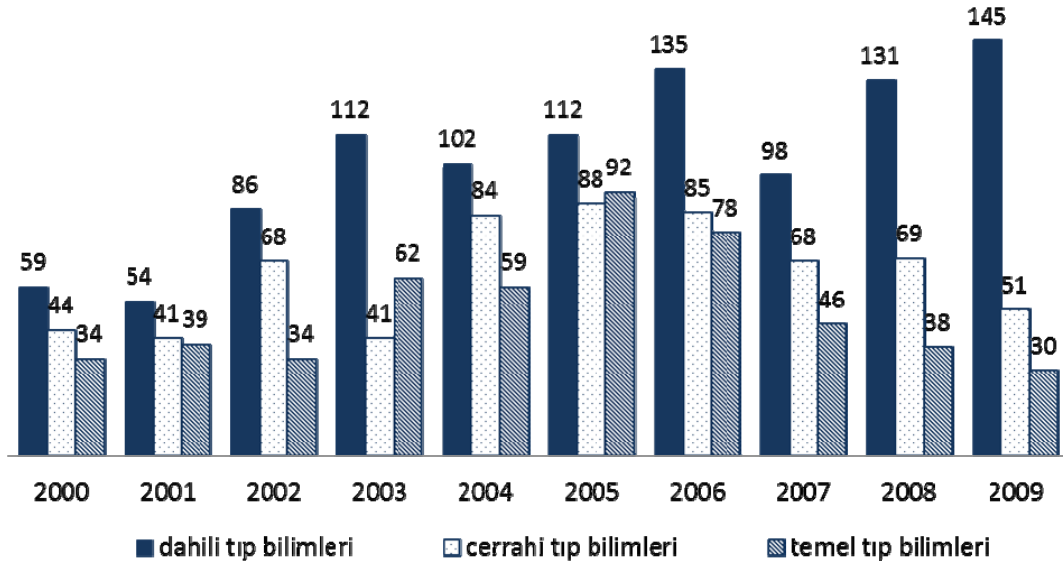
Dâhili, Cerrahi ve Temel Bilimler Bölümlerine göre yıl bazında özgün makale sayıları açısından farklılık izlenmektedir. Total ve özgün makale alanında en fazla yayın Dahili Bilimler Bölümünde yapılmış olup, 2. sırada Cerrahi Bilimler ve 3. sırada Temel Bilimler yer almaktadır (Şekil-5).

Şekil 3: Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi uzmanlık ve yan dal uzmanlık tezlerinin yayın oranları. Ekim 2009 tarihi itibarı ile SCIE,SSCI, Pubmed ve Türk yazı dizini tez hazırlayan kişi ve konu başlıkları ile taranmıştır.

Şekil 4: Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Bilimsel yayın sayılarının yıllık izlemi (1984-2009) Kaynak adres: SCIE, SSCI, marmara univ, univ marmara. Toplam yayın: özgün makale, derleme, teknik özet, editöre mektup, toplantı özetleri alanlarından yayınları içermektedir.

Şekil 5: Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi özgün makale sayılarının Dahili, Cerrahi ve Temel bilim bölümlerine göre yıllık izlemi Kaynak adres: SCIE, SSCI, marmara univ, univ marmara. Ortak çalışmalarda sınıflama için ilk isim yazarın bölümü esas alınmıştır.

İlk yazar ismi MÜTF olan yayın sayıları toplam yayın sayısı ile paralel bir artış göstermekle birlikte yayınların %50'sini oluşturmaktadır (Şekil-6). İlk isim MÜTF kaynaklı yayınların bölümlere göre dağılımı toplam yayın sayısına benzer bir eğilim göstermektedir. İlk isim MÜTF kaynaklı yayınlarda Dahili Bilimler Bölümüne ait bilim dallarının yayınları

ilk sırada yer almaktadır. 2009 yılı için ilk isim MÜTF kaynaklı özgün makalelerin toplam yayın sayısının % 62'sidir. 2008 yılında Tıp Fakültesi'nin toplam yayın sayısı Marmara Üniversitesi toplam yayın sayısının % 60'ını, 2009 yılında ise % 73.6'sını oluşturmaktadır. Bu oran 1983 yılından bu yana benzer bir eğilim göstermektedir (Şekil-7).

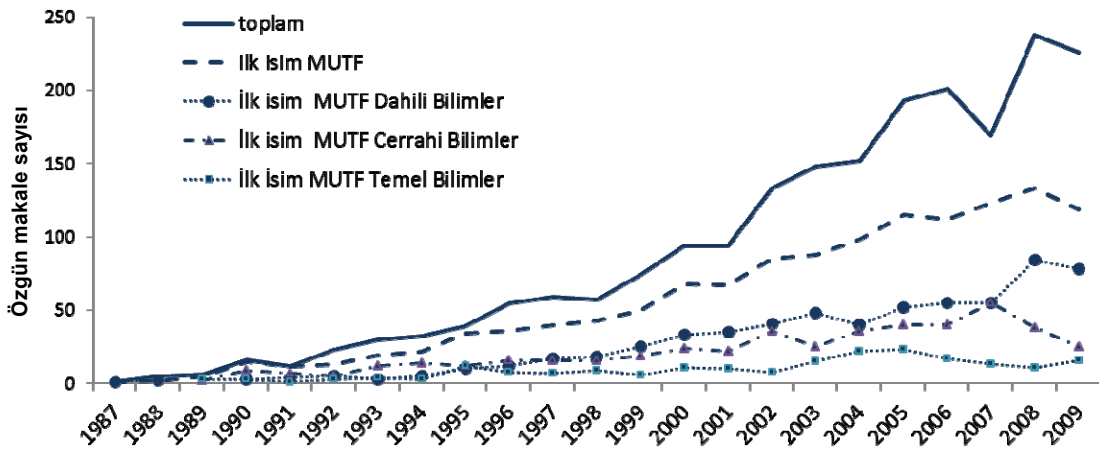
1983-2009 yılları arasında toplam yayın sayıları göz önüne alındığında MÜTF yayınlarının Marmara Üniversitesi'nin tüm yayınlarına oranı %64.7 olarak hesaplanmıştır.

MÜTF yayınlarına 1983-2008 yılları arasında yapılan toplam atıf sayısı Eylül 2009 itibarı ile 13205'tir. Marmara Üniversitesi yayınlarına yapılan atıfların %57'si Tıp Fakültesi kaynaklıdır (Şekil-8).

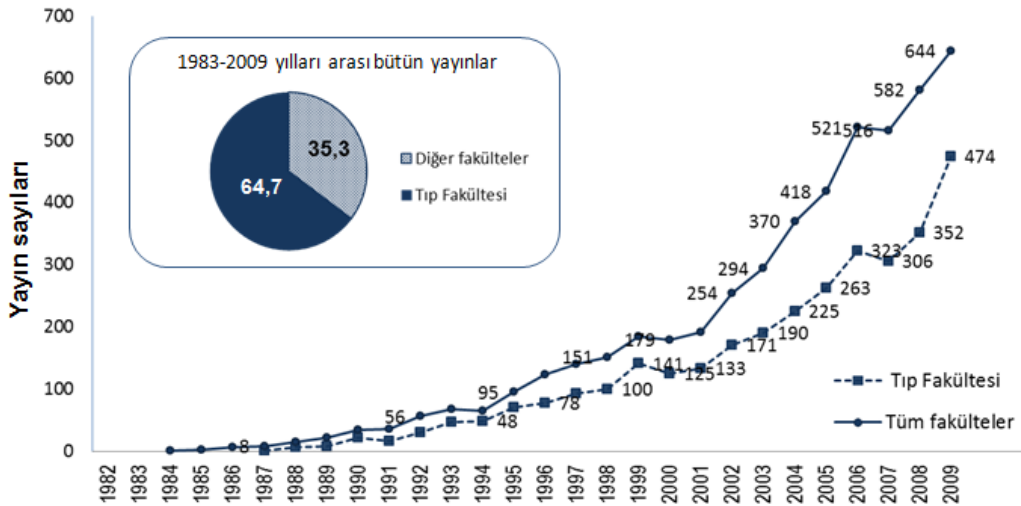
1983-2008 yılları arasında öğretim üyesi başına düşen yayın sayısında yıllar içinde artış izlenmektedir. Öğretim üyesi başına düşen yayın sayısı 2002 yılına kadar "0.5" altında seyrederken 2002 yılında 0.59'a yükselmiştir. Öğretim üyesi (prof,doç,yard doç,öğr grv/uzman) başına

düşen yayın sayısı progresif olarak artmış, 2009 yılında özgün makaleler göz önüne alındığında "0.85", toplam yayın sayısı göz önüne alındığında "1.3" olarak hesaplanmıştır (Şekil-9). Yalnızca öğretim üyeleri (prof,doç,yard doç) üzerinden hesaplandığında 2009 yılına ait toplam yayınlar için 1.58, özgün makaleler için 1 olarak izlenmiştir

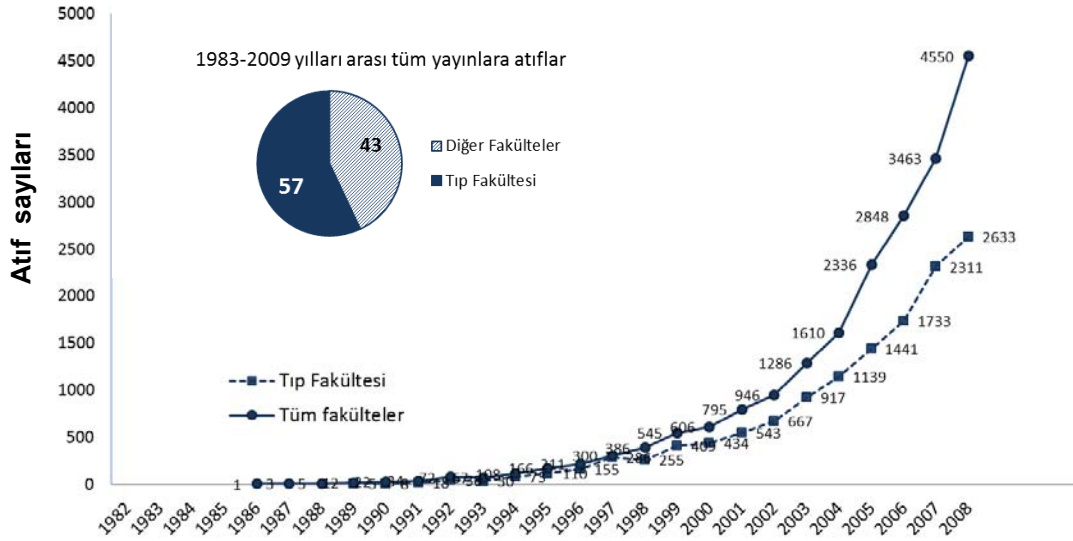
Aralık 2009 itibarı ile 2008 yılına ait yayınların %51'i etki değeri (Impact factor) <1.9 dergilerde, %20.6'sı ise etki değeri olmayan dergilerde yayınlanmıştır. Etki değeri >5 olan dergilerde yayınlanan özgün makale oranı %3.7, etki değeri 4.9-3 arasında olan dergilerdeki yayınların oranı %7.1, etki değeri 2.9-1 arasında olan dergilerde yayın oranı % 44.5, etki değeri <1 olan dergilerdeki yayınlar %22 olarak izlenmiştir.

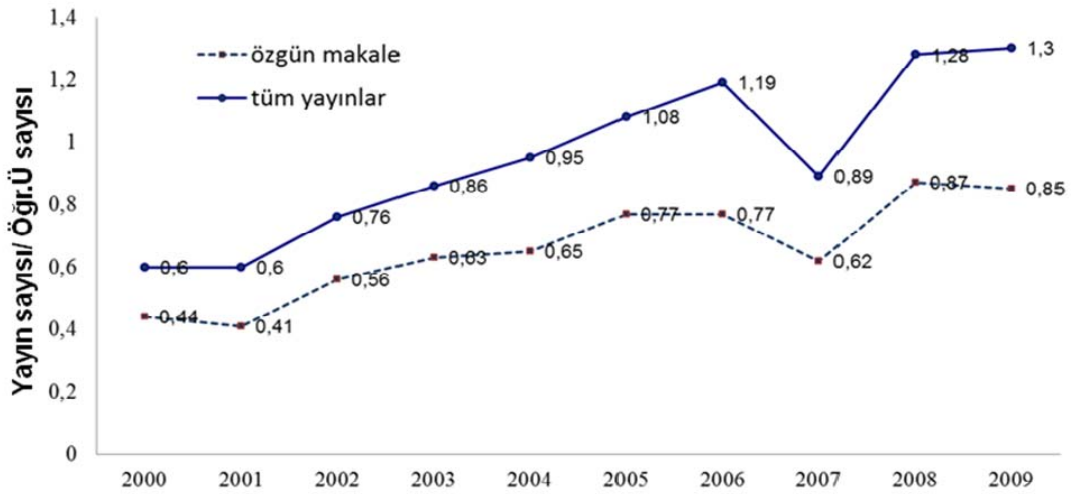
Şekil 6: Özgün makalelerin İlk ismin ait olduğu bölüme göre 1987-2009 yılları arasında yıllık izlemi. Kaynak adres: SCIE,SSCI, marmara univ, univ marmara, Eylül 2009 itibarı ile

Şekil 7: Marmara Üniversitesi Tüm fakülteler ve M.Ü Tıp fakültesi'nin total yayın sayılarının yıllara göre izlemi. Kaynak adres: SCIE,SSCI, marmara univ, univ marmara. Tüm yayınlar: özgün makale, derleme, toplantı özetleri, editöre mektup, teknik özet alanlarından tüm yayınlar dahil edilmiştir.

Şekil 8: Marmara Üniversitesi Tüm fakülteler ve Tıp fakültesi yayınlarına Atıf sayılarının yıllık izlemi. Kaynak adres: SCIE,SSCI, marmara univ, univ marmara

Şekil 9: 2000-2009 tarihleri arasında öğretim üyesi başına düşen yayın sayılarının izlemi. Kaynak adres: SCIE,SSCI, marmara univ, univ marmara. Öğretim üye sayısı: Prof,Doç,Yard Doç, öğretim elemanı (Öğr Grv/Uzman) sayılarının toplamı olarak değerlendirilmiştir

TARTIŞMA

MÜTF, yirmiyedi yıllık tarihi olan ve İngilizce olarak karma eğitim /entegre müfredat

sistemi ile eğitim veren Türkiye'nin ilk tıp fakültelerinden biri olması nedeniyle diğer tıp fakültelerinden farklı bir modeli temsil etmektedir. Bu nedenle yirmi yedi yıllık süreçte, eğitim ve araştırma

alanında elde edilen veriler ülkemiz tıp eğitimi ve bilimsel araştırma konularında yol gösterici olabilir. MÜTF öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı 2010 itibarı ile 3.5 olarak hesaplanmıştır ancak Türk Tabipleri Birliği'nin 2008 yılı mezuniyet öncesi eğitim raporunda, MÜTF'nde 2006-2007 eğitim yılı için öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı 4.5 olarak bildirilmiştir. Öğretim üyesi sayısı 232, öğrenci sayısı 939 olarak alınmıştır¹. Diğer fakültelerde verilen dersler göz önüne alındığında bu oran 8 civarındadır. Türkiye genelinde öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı 3.5, Avrupa'da 3.3, Amerika Birleşik Devletleri'nde 2.5 tir³. MÜTF öğretim üyelerinin eğitim yükü Türkiye ve dünya ortalaması ile paralel izlenmektedir.

Fakültemiz, 1987-2001 yılları arasında Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı'nda Türkiye'deki tıp fakülteleri arasında 4-5. sırada tercih edilen fakülte olmuştur, ancak son yıllarda 7 ve 8. sıralara gerilemiştir. Bunun başlıca nedenleri, ülke genelinde olduğu gibi tıp tercihlerinin geri plana düşmesi, hastane fiziki şartların yetersizliği, eğitimin İngilizce verilmesi sayılabilir.

ÖSYM TUS arşivi verilerine göre (www.osym.gov.tr/arsiv) 2008 ve 2009 yılı için İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük şehirlerdeki tıp fakülteleri TUS taban ve tavan puanlarının devlet hastanesi taban ve tavan puanları ile benzer olduğu izlenmektedir. Sağlık Bakanlığı hastanelerinde uzmanlık eğitimi isteğinin üniversite hastaneleri ile eşit oranda olması maddi nedenlerden kaynaklanıyor olabilir. Son yıllarda üniversiteler Sosyal Güvenlik Kurulu uygulamaları ve döner sermaye yönetmelikleri nedeniyle maddi zorluklar yaşamaktadırlar. Bu durum özellikle büyük şehirlerde daha fazla maaş ve katkı payı alacakları Sağlık Bakanlığı hastanelerinin tercih edilmesinde etken olabilir.

MÜTF yayın sayısının 2000 li yılların başında ivme kazanması öğretim üyesi sayısındaki artış ile paralel seyretmiştir. Bu durum ülkemizdeki diğer fakültelerde de benzerlik göstermektedir. Atıf indekslerinde Türkiye kaynaklı yayınların yüzde 49.2'sinin 2000-2003 yılları arasında gerçekleştiği rapor edilmiştir⁴. Öğretim üyesi başına düşen yayın sayılarının oranı 1991-1998 yılları arasında 0.28 olarak rapor edilmişken⁵, 2000 yılı sonrası artış göstererek 2009 yılı için oran hesaplamalarımıza göre "0.85" e yükselmiştir. Tıp Fakültesi bilimsel yayın sayılarındaki artışın nedenleri arasında: doçentlik sınavı başvuru kriterinin yükseltilmesi ve profesörlük yükselmelerinin düzenlenmesi, M Ü Bilimsel Araştırma Proje fonunun yeniden yapılarak fazla miktarda projeye destek vermesi ve TÜBİTAK proje desteklerinin artırılmış olması, genç, idealist ve bilimsel arenada kendini ispat etmek isteyen öğretim üyelerinin kurucu kadroda olması, öğretim üyelerinin büyük oranda objektif kriterlerle farklı yerlerden seçilmesinin getirdiği dinamizmin itici güç olması sayılabilir.

YOK 2009 yılı Yayın İstatistik Raporu'nda 2009 yılı yayın sayılarına göre Marmara Üniversitesi 495 yayın ile 15. sırada yer almaktadır ve öğretim üyesi başına düşen yayın sayısı 0.37 olarak belirtilmiştir. MUTF öğretim üyesi başına düşen

yayın sayısı marmara üniversite genelinden 2 kat fazla izlenmektedir. Aynı raporda ilk sırada 1406 yayın sayısı ile İstanbul Üniversitesi yer almaktadır. (<http://www.yok.gov.tr/content/view>)

Akademik yükseltmelerdeki gerekliliği dışında bilimsel araştırma ülkemizdeki mesleki ve toplumsal yaşamda sınırlı rol oynadığından araştırmacıların kişisel motivasyonu en önemli belirleyicidir. Üreten ve üretmeyen öğretim üyesi arasında halen belirsiz olan farkın ortaya konması ve üreten öğretim üyelerinin ödüllendirilmesi önemlidir. Fakülte, üniversite ve YÖK tarafından önlemler alınması ve akademik çevrelerde bu konudaki farkındalığın oluşturulması, bilimsel araştırmaların desteklenmesinin olmazsa olmaz şartıdır. Verimli araştırmacılar için maddi manevi motivasyon kaynakları yaratılmalıdır.

Tıp fakültesi, Marmara Üniversitesi 1982-2009 yılları arasındaki yayınların % 64.7'sini üretmiştir. Tıp fakültelerinin bilimsel yayın sıralamasındaki öncülüğü ülkemizdeki diğer üniversiteler için de geçerlidir. Türkiye kaynaklı yayınlar içinde en fazla yayın %33'lük oranla klinik tıp bilimleri kaynaklıdır⁶. TÜBİTAK ULAKBİM tarafından sunulan Türkiye'nin bilim haritası çalışmasında 1981-2006 yılları arasındaki bilimsel performans değerlendirilmiş, çeşitli alt bilim dallarında üniversitelerin yayın sayı ve sıralaması yapılmıştır. MÜTF klinik bilimler alanında ülkemiz üniversiteleri arasında 1923 yayın ile 8. sırada yer almış olup bu alandaki ülkemiz yayınlarının %3.25'ini gerçekleştirmiştir. Klinik Bilimler alanında Hacettepe Üniversitesi %14'lük İstanbul Üniversitesi %11.3'lük pay ile ilk 2.sırayı paylaşmaktadır. MÜTF Nörolojik Bilimler alanında %3.18'lik bir yayın payı ile 8. sırada, Farmakoloji alanında % 4.76'lık pay ile 6.sırada, İmmünoloji alanında % 4.8'lik pay ile 6. sırada , Moleküler Biyoloji ve Genetik alanında % 3.46'lık pay ile 7. sırada, Mikrobiyoloji alanında %3.25'lik pay ile 8. sırada, Biyoloji-Biyokimya alanında % 2.82'lik pay ile 9.sırada yer almaktadır⁷.

Ülke genelinde tıbbi bilim alanlarında eski-yerleşik üniversitelerin ilk sıraları paylaşması sürpriz değildir. MÜTF nispeten yeni bir üniversite olmasına rağmen tüm tıp alt bilim dallarında ilk 10 içinde yer almaktadır. Genç bir öğretim üyesi kadrosuna sahip olması, öğretim üyelerinin yabancı dil biliyor olması, bilimsel performansının eş zamanlı kurulan tıp fakültelerinden daha ileride olmasını sağlamış olabilir. Ancak son 10 yıllık dönemde içinde MÜTF'nin yayın sayıları artış göstermesine rağmen ilk isim yayın sayıları göz önüne alındığında öğretim üyesi başına düşen yayın sayısı beklendiği oranda artış göstermemiştir. Özellikle Temel Tıp Bilimlerinde MÜTF kaynaklı ilk isim makale üretiminin düşük olması, proje üretiminde yürütücülükten çok laboratuvar/teknik destek yapıldığını düşündürmektedir. Temel bilim öğretim üye ve araştırma görevlisi sayılarının düşük olması, öğretim üyelerinin ders yükünün fazla olması bilimsel üretimi yavaşlatan başlıca nedenler arasında düşünülebilir.

Yayınların sayısal artışına rağmen etki değeri konusunda artış gözlenmemektedir. MÜTF makalelerin çoğu etki değeri 1.9'dan düşük dergilerde, önemli bir kısmı ise etki değeri olmayan

dergilerde yayınlanmıştır. Bu durum Türkiye ortalaması ile paralellik göstermektedir. Ülkemizde 1981-2007 tarihleri arasında 54 bilim dalı yayınlarının etki değeri 0 - 9.7 arasında olduğu rapor edilmiştir^{6,7}. Bu durumun en önemli nedeni; gerek doçentlik sınavı başvuru kriterlerinde gerekse profesörlük yükseltmelerinde yayın sayısının yayın kalitesinden daha ön planda değerlendirilmesidir.

Tıp fakültesi atıf sayıları toplam yayın sayısı ile paralel bir eğim izlemektedir. 1983-2009 yılları arasındaki Marmara Üniversitesi yayınlarına yapılan toplam atıfların %57'sini oluşturmaktadır. Dünya genelinde de tıbbi bilimlere ait yayınlara atıflar ilk sırada yer almaktadır^{4,8,9}.

Tıp fakültelerinin başlıca görevi toplumun sağlık sorunlarına duyarlı, yetkin hekimler yetiştirmek ve bilimsel araştırma yapmaktır. Bilginin baş döndürücü bir hızla geliştiği çağımızda sağlık alanında bilgi üretebilecek ana birimler tıp fakülteleridir. Ülkemizin pek çok tıp fakültesinde izlendiği gibi MÜTF araştırma kapasitesini optimal olarak kullanamamaktadır. Fizik ve maddi şartların yetersizliği ana neden olmakla birlikte motivasyon eksikliği, hizmet yükünün ağır olması, araştırma bütçelerinin yetersiz kalması, araştırma görevlisi hekimlerin hizmet ağırlıklı eğitim alması, yeterli biyolog ve yardımcı personel eksikliği araştırma kapasitesini düşüren nedenler arasındadır. Uygunsuz fizik şartlara rağmen ülkemizde tıp bilimleri alanında ilk 10 içinde yer alması genç, hevesli, İngilizce makale yazabilen, önemli bir bölümü yurtdışı merkezlerde uzmanlık/laboratuvar eğitimi almış öğretim üyesi kadrosuna sahip olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Uluslararası yayınlara TÜBİTAK, Dernekler ve araştırma fonundan verilen teşviklerin de araştırma sayısına minimal de olsa olumlu etki yaptığını göz önüne almak gerekir.

MÜTF eğitim ve araştırma faaliyetleri bakımından Türkiye'deki köklü tıp fakülteleri ile benzer özellikler göstermektedir. Ülkemizde tıp bilimi diğer bilim alanlarından daha hızlı ve dinamik bir şekilde gelişmektedir. Bilimsel araştırma ve mezuniyet öncesi-sonrası tıp eğitimi konularında ülke çapında uygulanacak teşvik ve düzenlemeler ile tıp fakülteleri beklenenden daha hızlı ve yüksek bir verimlilik gösterebileceğinin işaretlerini vermektedir.

Teşekkür: Verilerin toplanmasında büyük katkıları olan Sayın Fethi Yüksel, Sayın Nursel Erdoğan, Sayın Saniye Ratip ve Sayın Nermin Numanoğlu'na çok teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

1. Sayek İ., Kiper N., Odabaşı O. Turkish Medical Association undergraduate medical education report. Sayek İ., Kiper N., Odabaşı O, Editörler.1. baskı, Ankara:Türk Tabipler Birliği Yayınları, 2008:25.
2. Yükseköğretim Kurulu Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi.2009-ÖSYS Öğrenci Seçme ve Yerleştirme SınavıYükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu.Ankara,2009;tablo 4: sf 1-66.
3. Sayek İ, Kiper N, Odabaşı O. Turkish Medical Association undergraduate medical education report. Sayek İ, Kiper N, Odabaşı O, editörler.1. baskı, Ankara: Türk Tabipler Birliği Yayınları, 2008:56-57.
4. Ak MZ, Gülmez A. International publication analysis from Turkish Universities. Akademik İncelemeler 2006; 1(1):25-43.
5. Güllüoğlu B, Aktan O. Scientific publications at a Turkish Medical School. Academic Medicine 2000;75(7):760.
6. Demirel İH, Saraç C, Akıllı E, Büyükçınar Ö, Yetgin S, Gürses EA. Şehirlerin katkısı . Demirel İH,Saraç C, Akıllı E, Büyükçınar Ö, Yetgin S, Gürses EA, editörler. Scientific publication map of Turkey 1. Baskı. Ankara:TÜBİTAK-ULAKBİM Yayınları, 2008:4-5.
7. Demirel İ.H., Saraç C., Akıllı E., Büyükçınar Ö., Yetgin S., Gürses E.A. Kuruluşların katkısı . Demirel İ.H., Saraç C., Akıllı E., Büyükçınar Ö., Yetgin S., Gürses E.A Editörler. Scientific publication map of Turkey 1. Baskı Ankara, TÜBİTAK-ULAKBİM Yayınları ; 2008 : 8-20.
8. Akıllı E., Büyükçınar Ö., Latif V.,Yetgin S.,Gürses E.A.,Saraç C., Demirel İ.H. Tıbbi bilimler. Akıllı E., Büyükçınar Ö., Latif V.,Yetgin S.,Gürses E.A.,Saraç C., Demirel İ.H. Editörler. [Scientific publication indicators of Turkey-II 1981- 2007 Turkey, countries,groups] 1. Baskı Ankara, TÜBİTAK-ULAKBİM Yayınları, 2009:12-14.
9. Karaözen B, Bayram Ö, Zan BU. [Science Indicators of Turkey: 1997-2006]. Türk Kütüphaneciliği 2009; 23(1) : 4-21.